

**MARC
VANDEPUT
BELEIDSVERKLARING
2011**

1. Economie	7
2. Europese en internationale samenwerking ...	25
3. Landbouw en plattelandsontwikkeling	35

COLOFON

EEN UITGAVE VAN

Marc Vandeput, gedeputeerde

COÖRDINATIE

kabinet gedeputeerde Marc Vandeput

REDACTIE

Afdeling Economie en Internationale Samenwerking

POM-ERSV Limburg

kabinet gedeputeerde Marc Vandeput

EINDREDACTIE

Marc Vandeput

GRAFISCH ONTWERP, TYPOGRAFIE & COVERBEELD

Dion Boodts – Grafische producties,

Informatie en Communicatie, provincie Limburg

FOTOGRAFIE

Robin Reynders – Grafische producties,

Informatie en Communicatie, provincie Limburg

Luc Daniëls

LETTERTYPES

Auto2 (*Underware*), Fresco (*Fred Smeijers*)

1.	Economie	7
1.1.	Ruimte om te ondernemen	7
1.1.1.	Planning	8
1.1.2.	Bedrijventerreinontwikkeling	8
1.1.3.	Revitalisering, herstructurering en bedrijventerreinmanagement	9
1.1.4.	Duurzaamheid en CO ₂ neutraliteit.	9
1.2.	Innovatie en de nieuwe economische speerpunten	12
1.2.1.	Speerpunteconomie.	13
1.3.	Lokale economie	18
1.4.	Inzetten op internationaal ondernemerschap	19
1.5.	Arbeidsmarktbeleid	20
1.6.	Sociale economie	21
2.	Europese en internationale samenwerking	25
2.1.	Maximaal inspelen op de opportuniteiten voor Limburg binnen de Europese programma's .	25
2.1.1.	EFRO-Vlaanderen 2007-2013	26
2.1.2.	Interreg – Euregio Maas-Rijn	27
2.1.3.	Interreg – Grensregio Vlaanderen-Nederland	30
2.2.	Verhogen van het sociaal-economisch potentieel van Limburg door het versterken van strategische partnerschappen	31
2.2.1.	Limburgcharter	31
2.2.2.	Euregio Maas-Rijn	32
2.2.3.	Technologische Topregio	33
2.2.4.	Samenwerking Jiangsu	33
2.2.5.	Europe Direct	35
3.	Landbouw en plattelandontwikkeling	35
3.1.	Verhogen van de slagkracht en het innovatief vermogen van de land- en tuinbouw in Limburg	38
3.1.1.	Ruimtelijk kader	38
3.1.2.	Kennisontwikkeling en innovatie	39
3.1.3.	Verbreding en diversificatie	40
3.1.4.	Promotie	42
3.2.	Versterken van de sociale en economische leefbaarheid op het Limburgse platteland. .	42

1. Economie

De Limburgse economie draagt vandaag nog de sporen van de financieel-economische crisis. 2009 was een absoluut dieptepunt met een gemiddelde omzetsdaling van 20% voor de Limburgse bedrijven. De crisis creëerde echter ook opportuniteiten. De vernieuwingsgraad van de Limburgse economie piekt en steeds meer bedrijven slaan innovatieve wegen in om hun kosten te drukken en hun productiviteit te verhogen. Via een faciliterend kader met begeleiding, premies en projecten wordt het Limburgs bedrijfsleven hierin ondersteund.

Innovatie is het sleutelwoord in deze beleidsverklaring economie. Een permanente inzet op creativiteit en vernieuwing van producten en processen is de beste garantie voor de leefbaarheid van de Limburgse economie. Door middel van flankerende maatregelen en initiatieven begeleidt en ondersteunt de Provincie Limburg de economische groei in onze provincie.

Onder het motto “a bright space to invest” blijven we ook verder kijken dan onze eigen Limburgse grenzen. De snelgroeiende economie van de opkomende markten zorgt voor een steeds grotere buitenlandse afzetmarkt. Export en grensoverschrijdende samenwerking zijn essentieel. Limburg moet nog meer zijn rol bevestigen als logistiek hart in Europa en als landinwaarts verlengstuk van de Antwerpse Haven.

1.1. Ruimte om te ondernemen

Fysieke ruimte om te ondernemen is een basisvoorwaarde voor verdere economische groei. Samen met POM Limburg, de Limburgse actoren en de gemeentebesturen bouwt het provinciebestuur aan een optimale vestigingsomgeving, met aandacht voor de invulling van de subregionale schaarste en functionele differentiatie (watergebonden, logistiek, kennisgedreven...) en met toepassing van de principes van duurzame ontwikkeling.

1.1.1. Planning

In het verlengde van de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen heeft de deputatie de actualisering van het Ruimtelijke Structuurplan Limburg gestart. Deze actualisering richt zich o.m. op de inpassing van de relevante Vlaamse wijzigingen in de economische ruimte met o.a. de erkenning van Genk als multi-modale poort en de afbakening van nieuwe bedrijvzones. Samen met POM Limburg worden voorstellen voor minimaal 280 ha zoekzones voor bijkomende bedrijventerreinen uitgewerkt. Samen met de bijkomende terreinen die in het Economisch Netwerk Albertkanaal worden gerealiseerd, wordt de positie van Limburg als vestigingsregio voor bedrijven hiermee op lange termijn bestendigd. De ENA-procedures voor Termien en Genk Zuid West zijn in 2010 uitgevoerd. In 2011 zijn Tervant en Zolder Lummen Zuid gepland. Daarna kan het globale plan-mer voor het ENA worden ingediend.

Via het Interreg EMR-project "Informatieportaal bedrijventerreinen" wordt een uniforme en permanent geactualiseerde bedrijvendatabank www.bedrijventerreinen-limburg.be online gesteld zodat potentiële investeerders onmiddellijk toegang hebben tot het aanbod van beschikbare bedrijventerreinen en vastgoed.

1.1.2. Bedrijventerreinontwikkeling

Voortbouwend op de inspanningen van de voorbije jaren zal POM Limburg, samen met haar projectpartners, in 2011 de ontwikkeling van vier regionale bedrijventerreinen verder realiseren:

- Bedrijventerrein Zwartenhoek (Ham): ontwikkeling in samenwerking met LRM, NV De Scheepvaart en de gemeente Ham, met 90 ha een strategisch gebied binnen ENA. De waardebepaling van de eigendommen en de onderhandelingen voor het verwerven van de percelen worden momenteel uitgevoerd. De technische studies voor het projectgebied zijn ondertussen opgestart.
- Bedrijventerrein Ravenshout-Noord (Beringen): ontwikkeling in samenwerking met Stad Beringen en LRM. Tussen POM Limburg, LRM en stad Beringen wordt een projectvennootschap opgericht. Een aantal percelen is reeds in der minne verworven. Na het verkrijgen van de onteigeningsmachtiging worden de onderhandelingen met de resterende grondeigenaars opgestart. De studie met betrekking tot de opmaak van een inrichtingsplan, terreinbeheersplan en uitgifteplan is uitbesteed, zodat de uitruisingswerken mogelijk in een eerste fase nog in 2011 van start kunnen gaan.
- Bedrijventerrein Genebos (Ham-Tessengerlo): ontwikkeling in samenwerking met beide gemeentebesturen en LRM. Alvorens de effectieve ontwikkeling kan aangevat

worden zal POM Limburg de gronden minnelijk of gerechtelijk verwerven. Na het verkrijgen van de onteigeningsmachtiging zal de grondverwerving gestart worden. Parallel wordt de technische studie aangevat.

- Alken: Brouwerij en Kolmen: ontwikkeling in samenwerking met de gemeente en LRM. Naar aanleiding van de resultaten van de haalbaarheidsstudie in 2010 kan de onteigening van het projectgebied aangevat worden. De economische haalbaarheid blijft een belangrijk aandachtspunt.

Ook in 2011 blijft POM betrokken bij het beheer en de uitgifte van de terreinen. In Brustem werden reeds twintig percelen uitgegeven aan vijftien bedrijven (ca. 15 ha) en in Zwartberg 8 ha aan tien bedrijven. Verder participeert POM in de stuurgroep voor het geplande bedrijventerrein Waterschei en aan het beheerscomité Wetenschapspark Waterschei.

1.1.3. Revitalisering, herstructurering en bedrijventerreinmanagement

In de versterking van het imago van bestaande bedrijventerreinen passen de opwaardering en revitalisering van oudere bedrijventerreinen. POM Limburg voert in 2011 samen met de betrokken gemeentebesturen diverse voortrajectstudies tot revitalisering uit. In Maaseik - Jagersborg en Overpelt - Nolimpark zijn dergelijke studies opgestart. De lopende studies voor Maasmechelen - Oude Bunders en Opglabbeek worden verder opgevolgd. Voor de start van nieuwe projecten op het gebied van revitalisering van bedrijventerreinen ontwikkelt POM Limburg samen met CEDUBO, in het kader van het Interreg EMR-project "Sustainable Industrial Sites", een nieuw meetinstrument. Op basis van een objectieve scan kan de noodzaak tot revitalisering worden vastgesteld.

POM Limburg continueert ook de inspanningen voor de herinschakeling van onbenutte bedrijventerreinen teneinde de beschikbare economische ruimte optimaal aan te wenden voor de verdere Limburgse economische ontwikkeling. Betreffende interbedrijfssamenwerking en bedrijventerreinmanagement is een project ingediend bij het Agentschap Ondernemen om uitgaande van de concrete behoeften bedrijven ondersteuning te bieden bij de uitbouw van projecten zoals collectieve energieaankoop, uniforme bewegwijzering, groenonderhoud en integraal waterbeheer.

1.1.4. Duurzaamheid en CO₂ neutraliteit

Duurzame bedrijventerreinen combineren een hoogwaardig werkkader voor ondernemers en werknemers met een harmonieuze inpassing in de bestaande omgeving. Het

project “CO₂ reductie op Genk-Zuid” resulteerde in de collectieve aankoop van ruim 100 000 vierkante meter zonnepanelen. De eerste installaties worden momenteel geplaatst.

Via het Interreg GVN-project “Broeikasgasreductie en duurzame energie op bedrijventerreinen” kan POM Limburg gelijkaardige initiatieven op andere bedrijventerreinen ondersteunen en zich richten op de realisatie van concrete demonstratieprojecten rond duurzame energie. De uitwisseling van restwarmte op bedrijventerreinen eventueel in combinatie met de tuinbouwsector, WKK-projecten, energieopwekking via biomassa, windmolens en inschakelen van slibstorten op bedrijventerreinen worden hierbij onderzocht. Onder meer via dit project wordt aansluiting gezocht met het Vlaamse beleid rond groene economie en met het provinciale TACO₂-plan.

Het EFRO-project “Ravenshout eurologisch op weg” is een pilotoproject in het verduurzamen van de mobiliteit op industrieterreinen met de focus op het gebruik van fiets en openbaar vervoer.

1.2. **Innovatie en de nieuwe economische speerpunten**

De focus van het innovatiebeleid blijft op de Limburgse speerpuntsectoren gericht, zonder de klassieke maakindustrie uit het oog te verliezen. Het provinciaal beleid mikt op hefboomprojecten met een aanzienlijk multiplicatoreffect. De voorbije decennia zijn, o.m. met de inzet van Europese subsidies, de Limburgse onderzoeksinstituten en -groepen van UHasselt en de Limburgse hogescholen uitgebouwd, heeft pcfruit zich ontwikkeld tot een Vlaams en zelfs internationaal onderzoekscentrum voor de fruitteelt, is een innovatieve cluster voor de bouwsector op het voormalige mijnterrein van Heusden-Zolder uitgebouwd en heeft Flanders' Drive zich geprofileerd als het meest gesofisticeerde automotivelabo.

De voorbije jaren is in het beheer van de Europese programma's de infrastructuurontwikkeling voor kennisgedreven en hoogtechnologisch ondernemerschap geprioriteerd. De derde fase van het Wetenschapspark Hasselt-Diepenbeek, de ontwikkeling van een nieuw Wetenschapspark Waterschei met Energyville, Bioville als incubator voor de sector van de Life Sciences, het centrum voor creatieve economie met de gaming-incubator in Genk en de Clean Tech Campus te Houthalen-Helchteren geven fysieke ruimte aan de Limburgse innovatiegedreven economie.

De Limburgse onderzoeksportfolio, die nog verder wordt uitgebouwd door Euregionale en internationale samenwerking met gerenommeerde kennisinstellingen, onder meer via projecten in het kader van de Technologische Topregio, en de infrastructurele

ontwikkeling dienen de komende jaren sterk te worden gelinkt om de groei van de Limburgse speerpunteneconomie nog te versterken.

1.2.1. Speerpunteneconomie

1.2.1.1. Logistiek

De realisatie van het Doorbraakscenario geldt voor de logistieke sector in Limburg nog steeds als primaire doelstelling. De strategische studie “Logistieke Poort Limburg” van het Vlaams Instituut voor de Logistiek (VIL) en de samenwerkingsovereenkomst met het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, ter realisatie van het Extended Gateway-concept, vormen hierbij het beleidsmatig kader. Het Logistiek Platform Limburg staat in voor de inhoudelijke begeleiding van de werkgroepen bedrijventerreinen, optimalisering hinterlandverbindingen, marketing & promotie, opleiding – kennis – arbeidsmarkt en innovatie & ICT, de organisatie van een jaarlijkse Logistieke Dag Limburg en het overleg met lokale en Euregionale partners, ondermeer uit Nederlands Limburg, Wallonië, Aken, Keulen en Krefeld. Met de organisatie van de Move-it beurs werden in 2010 alle betrokken partijen uit het logistieke werkveld samengebracht. In 2011 wordt gestart met de voorbereiding van een tweede editie van de Move-It beurs, die zal plaatsvinden in 2012.

In het kader van het “InterPOM Project Logistiek” wordt een masterplan voor de “Alberthaven” opgemaakt. Dit plan, dat door De Buck Consultant/VIL wordt opgemaakt, wordt vanaf 2011 het actiegericht kader voor de uitbouw van de multimodale poort Genk en van de verdere ontwikkeling van de Limburgse logistieke clusters, zoals voorgesteld in de Extended Gateway-studie.

In het kader van het Interreg IVA-programma Grensregio Vlaanderen Nederland (GVN) heeft POM-Limburg samen met 11 andere partners het project “Grenzenloze logistiek” voorbereid. Dit project is samen met het project “CO₂-neutrale bedrijfsterreinen” en “Waterstofregio” één van de grootste projecten in grensoverschrijdend verband. De doelstelling is door grensoverschrijdende samenwerking tussen de binnenvaartterminals de economische en ecologische waarde van de goederenstromen tussen de mainports Antwerpen/Rotterdam en de beide Limburgen te optimaliseren. Tevens wordt het innovatiepotentieel in de sector versterkt.

Om de Limburgse logistieke ontwikkeling te verbinden met de logistieke uitbouw van Port de Liège en omgeving hebben de Dienst Europese en Internationale Samenwerking en POM Limburg een EMR-projectvoorstel uitgewerkt. Het actieterrein van het GVN-project wordt hierdoor geografisch uitgebreid naar de provincie Luik en inhoudelijk wordt de grensoverschrijdende samenwerking van spoorterminals van de Euregio Maas-Rijn in het vooruitzicht gesteld.

De verdere logistieke ontwikkeling van onze provincie kan slechts slagen indien voldoende kritische massa in het multimodaal transport wordt gegenereerd. Diverse promotionele acties worden terzake ondernomen.

1.2.1.2. Life Sciences/zorgeconomie

De ontwikkeling van de sector van de life sciences verloopt op twee sporen. Vooreerst wordt met het fundamenteel en klinisch onderzoek gefocust op de verbetering van de gezondheidszorg via een betere diagnose, betere behandelingsmethodes en de toepassing van innovatieve verzorgingstechnieken. Het platform LifeTechLimburg voorziet in ondersteuning voor de sector, zowel binnen de provincie als grensoverschrijdend, met de projecten Alma-in-Silico, Skills3 'skills cube', Lifetech@work en LifetechAlive. Daarnaast wordt meegewerkt aan Biomedica, Interregio meetings rond medische technologie, Novicept en revalidatierobotica voor de bovenste ledematen. De projecten Nanosenseu, Ouderen en kanker, TTR-TTC, Biomimedics, MicroBiomed, LTL+ en Novicept2 zijn goedgekeurd of in voorbereiding. Via LSM tenslotte wordt het Life Sciences Actieplan, de uitbouw van tUL, het Medisch Wetenschappelijk onderzoek en het onderzoek Patient Veiligheid ondersteund. Onze provincie beschikt met het financiering- en acquisitiebeleid van LRM, de incubator Bioville en de expertise van UHasselt-BIOMED over belangrijke troeven om het onderzoek economisch te valoriseren.

De tweede pijler richt zich eerder op de zorgeconomie met als belangrijkste doelstelling het zorgaanbod kwantitatief en kwalitatief te verbeteren. De toenemende vergrijzing plaatst de sector voor een maatschappelijke uitdaging. De volgende vijf jaren zijn in totaal 9 627 nieuwe werknemers nodig in zorgfuncties, ofwel bijna 2 000 per jaar. Het huidige aantal Limburgse afgestudeerden in zorgopleidingen volstaat niet om aan de vraag naar personeel in de zorgsector te voldoen. POM Limburg en de provincie Limburg nemen daarom diverse concrete initiatieven om de instroom van nieuw personeel in de zorgsector te ondersteunen.

De werking van het platform "Zorglandschap Limburg" is hierbij de stuwende kracht om samen met alle stakeholders te komen tot innovaties die een antwoord bieden op de uitdagingen voor de zorg in Limburg en binnen het beleid van Flanders Care. Werkgoesting in de zorg omkadert en verfijnt projecten zoals de proactieve begeleiding van instroom en doorstroom, de collectieve aanpak van de vacature-invulling in zorgorganisaties... Om aan de groeiende arbeidsbehoeften tengevolge van de toegenomen zorgvraag te kunnen beantwoorden is in het kader van de Euregio Maas-Rijn een project in voorbereiding waarbij POM Limburg samen met partners van over de grens inhaakt op de Bolognaverklaring en een antwoord wil bieden op de erkenning van levenslang leren

en competentieverzilvingen. Met initiatieven rond stagebegeleiding en erkenning van diploma's wordt gewerkt aan een betere grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit. Essentieel is dat dit kan gebeuren los van de plaats van de opleiding, maar gebaseerd op een Europees gestoelde erkenning.

Voor de innovatiestimulering in de zorgsector wordt ook de link met grensoverschrijdende ontwikkelingen gelegd. Samenwerking wordt gezocht met het Zorg Innovatie Forum (ZIF) dat in Groningen is uitgegroeid tot een marktplaats voor alle stakeholders binnen de regio. De initiatieven van het ZIF spelen in op de zorgbehoeften van de inwoners, maar hebben daarnaast ook heel wat tewerkstelling en economisch rendabele initiatieven tot stand gebracht.

Dossiers als Bioville, Hospilim, Kefor en innovatieve woonzorgcentra bieden dankzij de hefboom van LSM een meerwaarde op het gebied van cure and care voor de regio en plaatsen Limburg ook sociaal-medisch op de kaart.

1.2.1.3. Clean Tech

De sector van de clean technology is ongetwijfeld de snelst groeiende in onze Limburgse economie. Door de combinatie van verregaande financiële en fiscale maatregelen met maatschappelijke bewustwording heeft clean tech op zeer korte tijd een enorme sprong in omzet en tewerkstelling gerealiseerd.

De Provincie Limburg kiest voor een toekomstgerichte valorisatie van deze sector in Limburg, onder meer via de uitbouw van de Clean Technology Campus op de mijnsite van Houthalen-Helchteren. Op de voormalige mijnterreinen van Waterschei in Genk start het project Energyville dat alle kennis rond nieuwe en duurzame energie bundelt. Niet minder dan tweehonderd wetenschappers, onder meer gedetacheerd vanuit de KULeuven en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek, worden vanaf 2012 in Genk verwacht. Zij zullen nauw samenwerken met de universiteit van Karlsruhe, het meest gerenommeerde energie-instituut in Europa. Het kenniscentrum moet zorgen voor nieuwe bedrijven, spin-offs en jobs voor hoog- en laaggeschoolden, de wetenschappelijke site wordt omringd door een hoogtechnologisch bedrijventerrein. De totale kostprijs van Energyville wordt geraamd op 20 miljoen euro.

Het samenspel tussen de kennisuitwisseling van de UHasselt en de begeleiding van POM Limburg staat garant voor een verdere groei van CleanTech in onze provincie. In 2011 wordt met de inzet van EFRO-middelen de verdere uitbouw van Cleantechplatform.be versterkt en afgestemd op het Limburgs transitietraject naar CO₂ neutraliteit tegen 2020 (TACO₂).

1.3. Lokale economie

De Limburgse kmo's en zelfstandige ondernemers zijn een belangrijke bron van tewerkstelling en bepalen in sterke mate de economische ruggengraat van onze provincie. Een goede en brede instroom in het zelfstandig ondernemen moet Limburg als een ondernemende provincie nog meer op de kaart zetten. Te weinig Limburgers zetten echter de stap naar het ondernemerschap. Het onderwijs is een cruciale partner om het ondernemerschap aan te moedigen. De projecten "mini-ondernemingen", "ondernemen goed gezien" en "ondernemer voor de klas" hebben de afgelopen jaren hun waarde reeds bewezen en worden in 2011 verder gezet. Met de ondersteuning van de Limburgse stageverwerking in Limburgse bedrijven wordt de kwaliteitsverbetering van dit bruginstrument beoogd.

Via een nieuw cofinancieringreglement worden vanaf 2011 brugprojecten die de link tussen onderwijs en ondernemen versterken, ondersteund opdat meer jongeren de stap naar het zelfstandig ondernemerschap zetten. Daarnaast zullen ook studenten aangemoedigd worden om te kiezen voor een afstudeerwerk met een Limburgse "economische" focus.

Om de succesratio bij startende ondernemingen te vergroten, de groeikansen te valoriseren en de kwaliteit van het ondernemen te verbeteren worden een aantal flankerende maatregelen ingezet. Recent gestarte ondernemers kunnen met de startercheques professioneel advies inwinnen. Na de succesvolle lancering in 2010, waarbij aan 220 Limburgse "startende ondernemers" een chequeboekje ter waarde van 900 euro overhandigd werd, wordt dit project verder gezet.

In een aangepaste vorm wordt via de provinciale innovatiepremie het innovatief ondernemerschap en de innovatiebereidheid van kmo's ondersteund. De stimulering van duurzaam ondernemen is dan weer de doelstelling van een nieuw subsidiereglement waarbij ondernemers gesensibiliseerd en gestimuleerd worden om te investeren in duurzaam energiegebruik. En via het subsidiereglement voor de bouwsector kunnen provinciale middelen worden ingezet voor kennisverspreiding inzake de toepassing van innovatieve bouwtechnieken en materialen.

In het distributie-planologisch onderzoek heeft de provincie de ambitie geformuleerd om de koopbinding te verbeteren door de verdere kwalitatieve uitbouw van de detailhandel in onze provincie. Het reglement kleinhandelsstructuren biedt hiervoor de nodige financiële ondersteuning aan de gemeenten. Via het project "gebiedsmanagement" in Kempen, Maasland en Haspengouw worden in het kader van de Leaderwerking gemeenten bijgestaan in de uitbouw van een lokaal beleid inzake detailhandel. Verdere acties ter versterking van de centrale handelsgebieden zijn: een actualisatie van de

studie ambulante handel om het kernversterkend potentieel van de Limburgse markten optimaal te benutten, de promotie van buurtwinkels als belangrijke economische en maatschappelijke speler in de steden en gemeenten en de Euregionale promotie van de Limburgse winkelcentra. Samen met het Innovatiecentrum Limburg wordt een traject inzake innovatiestimulering in de detailhandel uitgewerkt.

In de eerstelijnsdienstverlening spelen de lokale besturen een belangrijke rol. De provincie geeft verder invulling aan het provinciaal-lokaal partnerschap inzake lokale economie. Via de provinciale ondersteuning van de fysieke en digitale ondernemersketten beschikt reeds $\frac{3}{4}$ van de Limburgse gemeenten over een ondernemingsloket en scoorde Limburg in vergelijking met de rest van Vlaanderen zeer goed in het onderzoek naar de kwaliteit van de gemeentelijke digitale dienstverlening. Dit subsidiereglement blijft gehandhaafd, met bijzondere aandacht voor de upgrade van het digitaal loket en de opstart van een serviceloket. Om de provinciale dienstverlening aan ondernemend Limburg te verbeteren gaat volgend jaar het EFRO-project administratieve vereenvoudiging in uitvoering. Vanuit een doorlichting van de administratieve procedures worden verbeterpunten in reglementering en procedures uitgewerkt.

Door middel van een bevraging wordt gepeild naar actuele behoeften en nieuwe trends, en zullen er infosessies en vormingsdagen worden aangeboden. Deze initiatieven zullen verder aangevuld worden met een periodieke nieuwsbrief “ondernemerschap in Limburg” die op brede schaal verspreid zal worden.

1.4. Inzetten op internationaal ondernemerschap

De export deelde aanvankelijk in de klappen van de financieel economische crisis maar kent opnieuw een langzame heropleving en is nog steeds goed voor meer dan 65% van de omzet van de industriële productie. Bovendien zal door de groei van de wereldeconomie de buitenlandse afzetmarkt in het volgend decennium spectaculair toenemen. Om de positie van Limburg als Europese topregio te verbeteren blijven we het internationaal ondernemen stimuleren. Het provinciebestuur participeert aan een uniform internationaal beleid met betrokkenheid van alle actoren.

Samen met POM Limburg, Agentschap Ondernemen en FIT wordt onder coördinatie van investeringsmaatschappij LRM een pro-actief en gecoördineerd Limburgs acquisitiebeleid uitgezet, in nauw overleg met een brede groep stakeholders, gaande van de Vlaamse overheid, over middenveldorganisaties en sectorplatformen tot individuele Limburgse bedrijven. De informatieronde met de actoren is achter de rug zodat het project definitief uit de startblokken kan gaan.

De focus van het Limburgs acquisitiebeleid ligt geografisch buiten Europa op de Verenigde Staten, China en India. Binnen Europa wordt vooral richting Duitsland gekeken. Inhoudelijk richten vijf acquisitiewerkgroepen zich op de doelstellingen: Cleantech & Energy, ICT&Media, LifeSciences, Logistiek en Automotive & Industry. Daarnaast komt er ook een aparte werkgroep die inzet op de uitbouw van gemeentelijke economische samenwerkingsverbanden. In 2011 worden de eerste gerichte acties gelanceerd en worden buitenlandse bedrijven via het one-stop-shop-principe begeleid van kennismaking tot closing.

1.5. Arbeidsmarktbeleid

Als antwoord op het dreigend risico van langdurige werkloosheid voor een grote groep jonge werklozen gaat volgend jaar, het Limburgs jeugdwerkplan in uitvoering. Na een openbare aanbesteding worden 300 intensieve bemiddelingstrajecten voor jongeren met een focus op bouw, zorg en logistiek/transport/distributie georganiseerd. Per sector zijn 100 trajecten, gespreid over twee jaar, gepland. De deelnemers aan deze “competentieateliers” worden geleid door de VDAB en starten met een persoonlijk competentiebilan en actieplan, waarna er gewerkt wordt op attitudevorming, jobhunting en coaching, opleiding en werkvloerervaring en eventuele sollicitatietraining. Door middel van een maandelijkse monitoring wordt er streng toegezien op de return van deze trajecten. Met het jeugdwerkplan verdubbelt de provincie Limburg de Vlaamse inspanning van de werkateliers in het Werkgelegenheids- en Investeringsplan (WIP), die enkel op de mijn gemeenten en omgeving van toepassing is. In totaal worden zo in Limburg meer dan 600 jongeren persoonlijk begeleid naar een duurzame tewerkstelling.

Aanvullend wordt een nieuw subsidiereglement voor opleidings- en sensibiliseringsacties gelanceerd om het tekort aan opleidingscapaciteit te ondervangen en om vernieuwende opleidingen te ondersteunen. Deze vertrekken vanuit de vacature. In nauw overleg met de intermediaire organisaties worden opleidingen met een garantie op werkzekerheid voor de jonge werkzoekende beoogd.

Aansluitend op de geslaagde diversiteitscampagne “Peper en zout” worden door POM-ERSV Limburg, in nauw overleg met de sociale partners, specifieke acties voor de kansgroepen uitgewerkt op maat van de speerpuntsectoren. Binnen het kader van het streekpact 2008-2013 heeft het arbeidsmarktactieplan 2011-2012 bijzondere aandacht voor de doorstroming onderwijs-arbeidsmarkt, de attitudes bij schoolverlaters en de tewerkstelling van 50-plussers. Voor de doelgroep oudere werklozen wordt bijkomend ingezet op de heractivering van de werkgroep Con Brio +. Zo wordt onder meer de inter-

face en compasmethodiek toegepast op de doelgroep 50+. Interface vertrekt vanuit openstaande vacatures (vaak knelpuntvacatures) en richt zich specifiek tot die groep werkzoekenden (50-plussers) die een duwtje in de rug kunnen gebruiken. De compasmethodiek focust op een goede maatgerichte begeleiding van ouderen op basis van hun competenties. In het kader van het beleid Evenredige Arbeidsdeelname (EAD) wordt ook een specifieke methodiek rond leeftijdsbewust personeelsbeleid ontwikkeld en de werkgroep arbeidsmarktbeleid bespreekt en neemt acties met betrekking tot de impact van 50-plussers in de sociale economie.

De resultaten van de MVO-bevraging (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) vormen de basis van een imagocampagne en een concreet actieprogramma met tien Limburgse voorbeeldbedrijven. Vertrekkend vanuit de drie P's worden bedrijfsleiders vertrouwd gemaakt met de instrumenten voor tewerkstelling van kansengroepen (people), de economische voordelen van MVO (profit) en de verduurzaming van hun bedrijfsvoering (planet). Door middel van een MVO-scan worden de concrete ondersteuningsnoden van bedrijven in diverse afgeleide sectoren vastgesteld.

1.6. Sociale Economie

Het provinciaal ondersteunings- en impulsenbeleid heeft een grote bijdrage geleverd aan de verdere groei van de tewerkstellingsmogelijkheden voor de Limburgse kansengroepen. De 12 hefboomprojecten van de Limburgovereenkomst zijn verduurzaamd en ingebed in structurele financieringskaders. Enkele projecten worden in 2011 verder ontwikkeld.

Het provinciaal fietspuntenplan wordt uitgebreid naar nieuwe regio's met de uitbouw van fietssatellietpunten in de nabijheid van industrieterreinen en de realisatie van een bijkomend fietssatelier in Ham. De verduurzaming van het project "autisme en werk", specifiek de continuering van de expertisecel, is in partnerschap met een Nederlandse welzijnsorganisatie ingediend voor Europese financiering. In het kader van duurzaam bedrijventerreinmanagement ontwikkelt POM-ERSV Limburg een nieuw pilootproject in de sociale economie waarbij de tewerkstelling van kansengroepen gekoppeld wordt aan het duurzaam beheren van de publieke ruimte.

De financieel-economische crisis treft ook de sector van de sociale economie. Daarom zal de provincie de sector ondersteunen op het vlak van management, innovatie en een vlottere samenwerking met de reguliere economie. Hiertoe wordt de managementopleiding Sociale Economie van de UHasselt verdergezet en worden organisaties ondersteund via individuele begeleiding op het vlak van management en innovatie.

Bedrijven in de sociale economie tonen zich zeer creatief maar missen vaak de bedrijfsmatige knowhow om de maatschappelijke uitdagingen om te zetten in economisch leefbare modellen en succesvolle product-marktcombinaties. De brugfunctie tussen de sociale en de reguliere economie zorgt ervoor dat de instrumenten van de reguliere economie, i.c. marketing en innovatie, in de sociale economie gemakkelijker worden ingepast. Via het innovatietraject 2010 van de sociale innovatiecel zijn nieuwe ideeën voor verbeterde processen en nieuwe marktbenaderingen bij de individuele deelnemende organisaties geïmplementeerd die zich in 2011 zullen vertalen in concrete projecten in functie van de Vlaamse oproepen. De pioniers van de sociale innovatiecel hebben de methodieken verfijnd en afgestemd op de economische realiteit van de sociale economie. Het verbeterde trajectmodel wordt zo terug aangeboden aan andere organisaties uit de sector. Daarnaast wordt tegemoet gekomen aan de vraag naar collectieve ondersteuning via het project Leadhunter waarbij door een centrale promotor via samenwerking innovatieve producten of diensten in de sociale economie ontwikkeld worden met als doel te komen tot het aanboren van nieuwe klantengroepen en diensten.

In het beleid sociale economie zijn een dynamische competentieontwikkeling van de kansengroepen en een betere doorstroom van werknemers naar het reguliere arbeidscircuit essentieel. Via kennis- en ervaringsuitwisseling tussen sociale en reguliere economie wordt ingespeeld op de mogelijkheden tot samenwerking en doorstroom van de groeiende groep Limburgers die moeilijk of geen toegang vinden tot de arbeidsmarkt. Om de sociale economie te promoten als professionele zakenpartner wordt in 2011 een sensibiliseringscampagne uitgewerkt over het product- en dienstenaanbod van de sociale economie in Limburg en wordt via bedrijfsbezoeken de drempel naar sociale economie weggewerkt.

2. Europese en internationale samenwerking

2.1. Maximaal inspelen op de opportuniteiten voor Limburg binnen de Europese programma's

Tussen 1987 en 2006 stelde de Europese Commissie 570 miljoen euro subsidies aan onze provincie ter beschikking. Deze middelen zijn prioritair ingezet voor de ondersteuning van de Limburgse economie en het bedrijfsleven. De aanleg van bijkomende industrieterreinen en andere economische infrastructuur, het versterkt innovatief vermogen van het Limburgs bedrijfsleven, een grotere onderzoeksportfolio van de Limburgse kennisinstellingen en onderzoeksinstituten, de verdere ontwikkeling van de economische speerpunten zoals ICT en nieuwe media, logistiek en toelevering, life sciences en milieutechnologie, hebben een positieve bijdrage geleverd aan het behoud en de verbetering van de concurrentiekracht van de Limburgse economie. Ook in de sociale economie, toerisme, gezondheidszorg, kinderopvang, landschapsonderhoud, dorpskernvernieuwing, plattelandsontwikkeling zijn belangrijke resultaten geboekt. Het bilan van de inzet van de Europese subsidies is zeer positief. Dit elan wordt verdergezet in de uitvoering van de lopende programma's EFRO-Vlaanderen 2007-2013 en de Interreg-programma's van de Euregio Maas-Rijn en de Grensregio Vlaanderen-Nederland.

Vanaf volgend jaar wordt intensief gecommuniceerd over de resultaten van de programma-uitvoering. Hiervoor worden diverse communicatiemiddelen ontwikkeld. Specifiek worden themagerichte symposia georganiseerd om de inzet van de Europese subsidies te tonen aan de Limburger en in het bijzonder aan het Limburgs bedrijfsleven. De omslag van de projectuitvoering naar economische valorisatie is hierbij de beleidsprioriteit.

Tegelijkertijd wordt gestart met een proactieve werking t.a.v. het Europees cohesiebeleid post 2013. Vanuit een Limburgse analyse van de effecten van de beschikbaarheid van de Europese middelen voor de Limburgse sociaal economische omgeving wordt

het belang van de Europese middelen als hefboom voor de versnelde Limburgse ontwikkeling vastgelegd in een strategische toekomstvisie. Deze nota vormt de basis in de contacten met de Vlaamse overheid, de grensoverschrijdende partners en de Europese Unie om niet alleen de verdere beschikbaarheid van de Europese subsidies te bepleiten maar ook om de bestuurlijke rol van de provincies in het (mede-)beheer van de Europese programma's te bestendigen. Deze rol wordt trouwens bevestigd in het groenboek n.a.v. de interne staatshervorming.

2.1.1. EFRO-Vlaanderen 2007-2013

De beschikbare Europese subsidies van het programma EFRO-Vlaanderen 2007-2013 zijn een belangrijke hefboom voor de verdere groei van de Limburgse speerpunteneconomie, de stimulering van het innovatief en creatief ondernemerschap en de continue ontwikkeling van de economische infrastructuur. Dit jaar zijn belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van prioritaire Limburgse projecten waardoor volgend jaar het volledige programmabudget lijkt te kunnen worden benut. In totaliteit wordt daardoor ongeveer 43,8 miljoen euro aan Europese middelen (EFRO) in Limburg geïnvesteerd.

De eerdere beleidsoplossing inzake de organisatie van een provinciaal contactpunt en de volgehouden budgettaire inspanningen inzake de provinciale cofinanciering, jaarlijks 1,6 miljoen euro in het provinciaal budget, zijn in het behalen van dit resultaat essentiële factoren die ook volgend jaar van belang blijven voor een optimale begeleiding van de uitvoering van de goedgekeurde projecten en voor een verdere benutting van de saldi.

Oorspronkelijk was het bedoeld programmabudget gelijk verdeeld over de 4 programmaprioriteiten, doch zopas heeft de Europese Commissie een programmawijziging goedgekeurd waardoor een budgetverschuiving van de prioriteit "ondernemerschap" naar "ruimtelijke economische omgevingsfactoren" (hoofdzakelijk investeringen) heeft plaatsgevonden. In de beleidsverklaring van vorig jaar hebben wij reeds de gestelde problematiek van overbevraging van de middelen in de derde prioriteit gemeld. Onder meer door de continue vraag van de vijf Vlaamse provincies heeft het Agentschap Ondernemen de programmawijziging ingeleid.

In prioriteit 1 "technologie en innovatie" was voor onze provincie 13,5 miljoen euro beschikbaar. Met deze middelen heeft de ontwikkeling van de "Cleantech"-sector met onder andere de cleantech campus in Houthalen, het cleantech platform, het innovatienetwerk duurzaam wonen en bouwen, "closing the circle", milieuvriendelijke koel-systemen (KHLim) en een demonstratieproject op het industrieterrein Genk-Zuid, een sterke boost gekregen. Ook projecten in de andere Limburgse speerpuntsectoren zijn in deze prioriteit goedgekeurd. De kennisinstellingen van U Hasselt en de hogescholen heb-

ben Europese subsidies ontvangen voor de uitvoering van projecten inzake nieuwe multimediatoepassingen, holle kunststoffen, stralingsproblematiek en mobiliteit. Via een verlenging van het initieel project kan het Innovatiecentrum Limburg verder innovatie in het Limburgs bedrijfsleven, in het bijzonder bij kmo's, stimuleren. Daarnaast zijn diverse Vlaams georiënteerde projecten met een Limburgse component in uitvoering.

In prioriteit 2 “ondernemerschap” is nu reeds voor ongeveer 9,3 miljoen euro steun toegekend. Het betreft projecten die een sensibiliserend en informerend karakter ter stimulering van het Limburgs innovatief ondernemerschap hebben. Een gespecialiseerde begeleiding voor starters, groeiende bedrijven en familiale ondernemingen is hierbij belangrijk. Ook acties ter stimulering van internationaal ondernemen zijn met Europese subsidies in uitvoering. Daarnaast zijn diverse acties inzake opleiding en permanente vorming goedgekeurd, o.a. de realisatie van het CVO in Heusden-Zolder, Stebo in Genk en de nieuwe game-afdeling van Syntra in Hasselt. Dit laatste project kadert in de ondersteuning van de game-industrie in Limburg. Het opleidingsluik is hier het sluitstuk na de bouw van de game-incubator in Genk en het uitbouwen van een Gamehub (PHL – o.a. ondersteunen van startende gamebedrijfjes).

In prioriteit 3 “ruimtelijk-economische omgevingsfactoren” is ongeveer 13,5 miljoen euro vastgelegd. In deze prioriteit zijn de subsidieaanvragen voor belangrijke bedrijventerreinen toegeleid: Kristalpark IIIb in Lommel, het Wetenschapspark in Waterschei met de vestiging van Energyville, bijkomende investeringen langs het Albertkanaal in Zolder-Lummen, bijkomende infrastructuurontwikkeling op de researchcampus in Hasselt en de realisatie van een containerterminal in Genk. POM Limburg zet zich samen met enkele andere ontwikkelingsmaatschappijen in om via een interprovinciale afstemming een effectieve bijdrage te leveren aan de VIA-doelstelling om van Vlaanderen een logistieke draaischijf te maken. Tot slot zijn Europese middelen vrijgemaakt voor het sluitstuk van de centralisatie van het toegepast en demonstratief onderzoek van pcfruit door de herlocalisatie van de proeftuinwerking inzake aardbeien en houtig kleinfruit.

De middelen (3,3 miljoen euro) van prioriteit 4 “Stedelijke ontwikkeling” kunnen worden ingezet voor projectontwikkeling in Hasselt en Genk. Een deelproject van de Blauwe Boulevard te Hasselt en de aanleg van het stadsplein en omgeving in Genk zijn via deze prioriteit ondersteund.

2.1.2. Interreg - Euregio Maas-Rijn

De uitvoering van het Interreg IVA-programma van de Euregio Maas-Rijn, met een initieel programmabudget van 72 miljoen euro EFRO-middelen, zit op kruissnelheid. Tot op

heden zijn reeds 40 projecten in de programmaperiode 2007-2013 goedgekeurd. De projecten hebben betrekking op de 3 vooropgestelde prioriteiten, m.n. het versterken van de economische structuur (prioriteit 1), het behoud van milieu en natuur (prioriteit 2) en het verbeteren van de levenskwaliteit van de burger (prioriteit 3) in de Euregio Maas-Rijn.

In prioriteit 1 is van de oorspronkelijk gereserveerde 47 miljoen euro nog ongeveer 10 miljoen euro te besteden. Prioriteit 2 heeft nog een vrije bestedingsruimte van 1,4 miljoen euro en de derde prioriteit is reeds volledig uitgeput.

Het maximaliseren van het Limburgs partnerschap in de EMR-projecten is bij het begin van de programmaperiode geformuleerd als een belangrijke beleidsdoelstelling. Via de Limburgse programmawerking, i.c. de inzet van een EMR-projectmanager en de provinciale cofinanciering die jaarlijks op het provinciaal budget wordt voorzien, is de deputatie hierin geslaagd. Van de toegewezen middelen is ongeveer 9 miljoen euro vastgelegd om in onze provincie te worden besteed.

Voor de benutting van het resterende programmasaldo heeft Limburg een proactieve stelling genomen door, in samenwerking met POM Limburg, nieuwe projectvoorstellen voor te bereiden. Voor de logistieke sector wordt de aansluiting met de logistieke ontwikkeling in de ruime omgeving van Port de Liège beoogd. Inzake de zorgconomie worden acties gepland die de grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit bevorderen. Vanuit de Dienst Europese en Internationale Samenwerking zal blijvend ingezet worden op de effectieve inzet van de saldi voor Limburgse hefboomprojecten.

2.1.3. Interreg - Grensregio Vlaanderen-Nederland

Ook het Interreg IVA-programma van de Grensregio Vlaanderen-Nederland, met een initieel programmabudget van 95 miljoen euro, kent een zeer vlotte uitvoering. Inmiddels zijn 44 projecten goedgekeurd en is nog een programmasaldo van 10 miljoen euro beschikbaar.

Ook in de uitvoering van dit programma is de deputatie er in geslaagd om het Limburgs partnerschap in de grensoverschrijdende projecten van de Grensregio Vlaanderen-Nederland op een zeer hoog niveau te brengen. Reeds 10,5 miljoen euro EFRO-middelen zijn toegekend of geprioriteerd aan projecten of projectonderdelen met een uitwerking in onze provincie. Er rest nog een beperkt EFRO-saldo voor innovatieve projectvoorstellen of voor uitbreiding met een Limburgse component in goedgekeurde projecten.

2.2. Verhogen van het sociaal-economisch potentieel van Limburg door het versterken van strategische partnerschappen

De provincie Limburg ontwikkelt zich niet in een vacuüm. Of het nu om ondernemerschap, innovatie, werkgelegenheid, zorg of milieu gaat, heel wat beleidsdomeinen hebben een grensoverschrijdende dimensie. Interprovinciale, grensoverschrijdende en transnationale samenwerking is dan ook noodzakelijk om het socio-economisch potentieel van Limburg te verbeteren. Samenwerking kan ook meer zijn dan een noodzaak om problemen op te lossen. Het kan ook gewoon een opportuniteit zijn die de provincie én haar partners meerwaarde oplevert. Om te leren van elkaar, om samen projecten uit te werken of om samen sterker te staan in Euregionaal, Europees of zelfs mondiaal verband. Daartoe wordt gewerkt op drie niveaus: bilateraal, Euregionaal en Europees. Deze ambitie veronderstelt een bestuur dat zich ten volle bewust is van de impact van Europese regelgeving, van de mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's (ook andere dan de structuurfondsen) en van Euregionale en Europese projectconsortia en partnerschappen. Om dit te verwezenlijken wordt in de eerste plaats gewerkt aan informatiedeling en kennisvermeerdering over Europese events, projectoproepen en beleidsontwikkeling binnen het provinciebestuur. Deze actie kadert in een horizontale beleidsdoelstelling om de provincie Limburg "Europaproof" te maken. Ook de versterkte samenwerking met Nederlands-Limburg inzake de "Brusselse lobby" en met VLEVA maken hier deel van uit.

2.2.1. Limburgcharter

In 2009 hebben de deputatie en de provincieraad van beide Limburgen het Limburgcharter ondertekend, waarbij onder meer op vlak van logistiek, ruimtelijke ordening, cultuur, toerisme en welzijn diverse projecten zijn geformuleerd. De beide Limburgen hebben in 2010 besloten om het Limburgcharter op een projectmatige basis uit te voeren en te monitoren. De realisatie van de "charterprojecten" draagt bij tot een versterkte inhoudelijke en beleidsmatige samenwerking tussen beide Limburgen. Bovendien zijn in het kader van het Limburgcharter diverse projectsuggesties geformuleerd. Via een efficiënt projectmanagement, met de Dienst Europese en Internationale Samenwerking als coördinator, wordt de projectuitvoering permanent gemonitord en gerapporteerd aan de vergadering van de deputatie en de gedeputeerde staten. Gerichte besluitvorming zal de voortgang in de uitvoering van het Limburgcharter bevorderen.

De interlimburgse samenwerking is echter niet beperkt tot de realisatie van het Limburgcharter. Inmiddels zijn afspraken gemaakt voor een gestructureerde samenwerking op vijf gebieden: de Euregio Maas-Rijn, Technologische Topregio (TTR-ELAt), projectontwikkeling in het kader van de INTERREG-programma's, Grensoverschrijdende Samenwerking België-Nederland-Duitsland (GROS) en de lobby ten aanzien van de Europese Unie.

Zoals het Limburgcharter een hefboom is geweest voor de verdieping van de interlimburgse samenwerking, is de samenwerking met Nederlands-Limburg een hefboom om de bilaterale partnerschappen uit te breiden naar Vlaams-Brabant, Antwerpen, Luik en de Nederlandse provincie Noord-Brabant.

2.2.2. Euregio Maas-Rijn

2011 is voor de Euregio Maas-Rijn een zeer bijzonder jaar. De Stichting Euregio Maas-Rijn, opgericht in 1976, bestaat dan 35 jaar en de Interreg-programma's zorgen reeds 20 jaar voor een intensieve grensoverschrijdende projectontwikkeling. Als huidig voorzitter van de Euregio Maas-Rijn neemt de provincie Limburg het voortouw om dit jubileum uit te dragen naar Limburg en de Euregio. De organisatie van vier Maas-Rijn-ontmoetingen met sleutelfiguren uit sport, hoger onderwijs, zorg en de lokale overheden passen hierin. De organisatie van de "Euregiodag" dient de Euregio Maas-Rijn verder bekend te maken bij de inwoners van de Euregio en met een sterk inhoudelijk event wordt in de loop van 2011 het jubileum van de Euregio Maas-Rijn gevierd.

Het voorbije jaar heeft het voorzitterschap zich zeer sterk geconcentreerd op het voorbereidend werk om vanaf volgend jaar een actie- en resultaatgerichte werking te ontplooiën. De structurele hervorming is afgerond en het visiedocument is vertaald in een actiecatalogus die vanaf volgend jaar projectmatig en gefaseerd in uitvoering kan gaan. Tijdens de bestuursvergadering van 26 november 2010 wordt een principiële beslissing inzake de oprichting van een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) verwacht. Indien het bestuur beslist tot de oprichting van een EGTS wordt volgend jaar deze oprichting bestuurlijk en inhoudelijk voorbereid. Ook de opmaak van het EMR 2020-plan gaat volgend jaar van start. Dit plan betreft een langetermijnvisie, met tijdshorizon 2020, waarin de werkvelden met een éénduidige Euregionale meerwaarde worden bepaald. Dit ontwikkelingsplan legt tevens het fundament voor de toekomstige grensoverschrijdende samenwerking. Het traject voor de continuering van het Interreg-programma is reeds ingezet en wordt volgend jaar geïntensifieerd teneinde de beschikbaarheid van Interreg-middelen voor de Euregio en voor Limburg maximaal te vrijwaren.

2.2.3. Technologische Topregio

TTR-ELAt (voluit TopTechnologieRegio-Eindhoven-Leuven-Aken-Triangle) is een samenwerkingsverband tussen de besturen, kennisinstellingen en innovatiegerichte ondernemingen uit de sectoren chemie, high tech en levenswetenschappen van Noord-Brabant, Vlaams-Brabant, Noordrijn-Westfalen en de beide Limburgen. Doel is de creatie van een kennis- en technologieregio die Europees en internationaal op het voorplan staat. In het voorjaar van 2010 is er op bestuurlijk niveau een businessplan vastgesteld. Op 13 juli 2010 heeft in Vaals een kick-off meeting plaatsgevonden. Op deze bijeenkomst is de start gegeven voor de voorbereiding van concrete actiepunten van het jaarprogramma 2011. In de actielijn “grensoverschrijdend innovatief ondernemerschap” zijn de concrete projecten Technologische Topregio Cluster en de oprichting van een grensoverschrijdend innovatiefonds afgelijnd. In de actielijn “kennis” is een grootschalig project-idee “Euregionale Brain Gain” aangemerkt als een prioritair actiepunt.

2.2.4. Samenwerking Jiangsu

China blijft een belangrijke potentiële handelspartner voor onze provincie. Dit werd bevestigd tijdens de Limburgweek op de wereldexpo van Shanghai. Chinese bedrijven zijn op zoek naar nieuwe technologieën in Limburgse speerpuntsectoren zoals automotive, cleantech of life sciences, maar ook naar een Europese afzetmarkt voor hun producten. De Limburgse samenwerkingen met Jiangsu Haihang International Logistics co (Essers) en South West Jiaotong University (IMOB) bevestigen dit.

In navolging van het officiële bezoek aan Jiangsu en de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst wordt de provincie Jiangsu in 2011 uitgenodigd voor een tegenbezoek aan Limburg. Tijdens dit bezoek zal de nadruk liggen op de voorstelling van onze provincie en op het versterken van de persoonlijke contacten. De stedelijke samenwerkingsverbanden worden verder ondersteund vanuit de China Desk. Zo was onlangs de provinciehoofdstad Nanjing nog te gast in Hasselt.

2.2.5. Europe Direct

Europe Direct is het Limburgs informatiecentrum omtrent Europa, de Europese instellingen en het Europees beleid. De doelstelling is de Limburgers te informeren over de werking van Europa om het Europa-bewustzijn bij de Limburgers te versterken. Belangrijk hierbij is dat er zoveel mogelijk linken worden gelegd met de werking van Europa binnen de provincie Limburg om het plaatselijke debat over de Europese Unie te stimuleren. De

aangewende methodieken zijn debatten, lezingen, de reizende interactieve tentoonstelling “Hoe Europa ons leven beïnvloedt”, wedstrijden, een zoektocht in de bibliotheken en studiedagen voor de hogescholen in het Europees Parlement. In januari 2011 wordt ook een conferentie georganiseerd rond de algemene problematiek van de grensarbeiders.

Via het Europe Direct loket in de Provinciale Bibliotheek Limburg wordt informatie gegeven over het beleid, de programma’s, de instellingen en de financieringsmogelijkheden van de Europese Unie.

Voor het onderwijs worden specifieke acties ontwikkeld voor de 3de graad van het basis- en secundair onderwijs. Bij de aanmaak van didactisch materiaal wordt steeds gezocht naar raakvlakken met de leefwereld van kinderen en jongeren. Volgend jaar wordt in samenwerking met het departement lerarenopleiding van de Katholieke Hogeschool Limburg een online game als nieuw werkinstrument uitgewerkt. Met dit project wil Europe Direct haar reeds bestaande didactisch pakket “Trefpunt Europa” omzetten naar een Flash-animatie waarbij de gebruikers de game kunnen spelen als single user, met een eigen gecreëerde avatar, en eveneens een aantal ingebouwde meerkeuzevragen kunnen oplossen. Hierbij wordt telkens een score opgeslagen en bewaard. Tevens wordt een leercurve ingebouwd.

Voor het basisonderwijs wordt volgend jaar een volledige nieuwe webquest “Gezocht: de meest Europese klas van Vlaanderen” georganiseerd waarbij de leerlingen, gedurende vier weken, via internet opdrachten over de Europese Unie moeten oplossen. De klas die de Europese Unie het beste kent krijgt de titel van “de meest Europese klas van Vlaanderen”. De onlangs vernieuwde didactische pakketten “Euroscoop” voor het basisonderwijs en “Trefpunt Europa” voor het secundair onderwijs worden verder verspreid via de Limburgse scholen. De reeds bestaande zoektocht in de bibliotheken en de ontlening van de reizende interactieve tentoonstelling “Hoe Europa ons leven beïnvloedt” worden in 2011 bestendigd.

De samenwerking met de andere Vlaamse provincies wordt verder geïntensifieerd door de uitwisseling van best practices en de organisatie van een aantal gezamenlijke acties. In 2011 wordt een vormingsmodule rond het thema media gepland voor de doelgroepen: lokale media, gemeentelijke communicatieambtenaren en studenten journalistiek. Verder wordt in het Europees Parlement een studiedag georganiseerd voor leerkrachten geschiedenis en maatschappijleer in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Leerkrachten Geschiedenis. Tevens wordt er deelgenomen aan de jaarlijkse opendeurdag van de Europese instellingen in het kader van de “Dag van Europa”.

Om bij de Limburgers het bewustzijn betreffende de Europese Unie nog meer te stimuleren wordt een specifiek subsidiereglement aan de raad voorgelegd zodat kleinschalige Limburgse initiatieven en acties, met een Europese invalshoek of dimensie, vanuit de provincie Limburg kunnen worden ondersteund.

3. Landbouw en plattelandontwikkeling

Hoewel er voor een aantal markten een (lichte) heropleving merkbaar is, laten de gevolgen van de financieel-economische crisis zich in de landbouwsector nog steeds voelen. De vertrouwensindex 2010, die jaarlijks peilt naar het vertrouwen van de landbouwers in de toekomst van de sector, heeft een pessimistisch score. Dit verminderd vertrouwen wordt veroorzaakt door de volatiliteit van de prijzen, de vaak onduidelijke wet- en regelgeving en de productierisico's. Het gevolg is een lage investeringsbereidheid bij de landbouwers en een groeiende opvolgingsproblematiek. Hierbij komt nog eens de onzekerheid omtrent de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013.

Een ondersteuning van de landbouwsector op de diverse overheidsniveaus blijft door de gestelde problematiek een absolute noodzaak, zodat de sector zijn rol als producent van voldoende voedsel, met aandacht voor kwaliteit, duurzaamheid en dierenwelzijn, kan blijven waarmaken. Het Europese en Vlaams bestuursniveau zijn hierbij het meest bepalend. De rol van het provinciaal bestuursniveau, die in het groenboek van de interne staatshervorming wordt bevestigd, is flankerend. Voor de organisatie van het praktijkgericht en demonstratief onderzoek, als essentieel onderdeel in de innovatiestimulering, blijven de provincies een belangrijke speler.

Om de flankerende rol te optimaliseren start de Dienst Landbouw & Platteland met een landbouwloket. Het loket zal instaan voor het beantwoorden van eerstelijns-vragen en het doorverwijzen naar de diverse partners en instellingen. Naast een fysiek loket wordt ook een digitale module voorzien.

De landbouw produceert niet alleen voedsel, maar ook een brede waaier van verwante en afgeleide producten en diensten. Daarmee komt de landbouw tegemoet aan en speelt hij in op de maatschappelijke eisen en verwachtingen rond zorg voor milieu en natuur, respect voor dierenwelzijn, landschapsbeheer, zorg en plattelandsrecreatie. In het provinciaal landbouwbeleid en in de Limburgse plattelandontwikkeling wordt de sector ondersteund en gestimuleerd om blijvend in te spelen op deze verwachtingen van

de samenleving. Ook deze bestuurlijke rol wordt in het groenboek herbevestigd zodat de provincies verder een gebiedsgerichte invulling kunnen geven aan het ruraal gebied.

3.1. Verhogen van de slagkracht en het innovatief vermogen van de land- en tuinbouw in Limburg

3.1.1. Ruimtelijk kader

Voor de landbouw is grond nog steeds een belangrijke productiefactor. In het kader van de afbakening van het agrarisch gebied zijn verschillende processen in voorbereiding en in uitvoering. Voor de niet-consensusgebieden worden momenteel verschillende gebieden afgebakend in gewestelijke RUP's en dit in nauw overleg met het provinciebestuur en de landbouworganisaties. De Dienst Landbouw & Platteland zal het ruimtelijk aspect van de agrarische sector van nabij blijven opvolgen en de adviesbevoegdheid van de provincie Limburg ten volle benutten.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ook de omgevingskwaliteit van groot belang. Het vooropgestelde doel van minstens tachtig gratis omgevingsplannen per jaar blijft ook in 2011 gehandhaafd. Met de opmaak van deze omgevingsplannen draagt de provincie Limburg bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het platteland en tegelijk aan het imago van de landbouw als medegebruiker van de open ruimte. Om de uitvoering van de opgemaakte plannen te versnellen wordt het project "Boeren planten bij boeren" gelanceerd. Landbouwers die zich met een (seizoensgebonden) tekort aan werk geconfronteerd zien worden ingeschakeld bij de uitvoering van omgevingsplannen van collega-landbouwers.

Als sluitstuk van het PDPO-project 'Wegwijs in de trage wegen' wordt een draaiboek voor de selectieve openstelling en herwaardering van buurtwegen, veldwegen en kerkwegels op het platteland gepubliceerd zodat gemeenten, zowel in landelijk als meer verstedelijkt gebied, samen met de betrokken sectoren, i.c. de landbouwsector, deze lokale beleids optie efficiënt ten uitvoer kunnen brengen.

Een belangrijk ruimtelijk aspect is ook gelegen in het nieuw initiatief betreffende boerencampings. Na een onderzoek over de juridische en ruimtelijke haalbaarheid worden door de Dienst Landbouw & Platteland in samenwerking met Toerisme Limburg concrete maatregelen ter promotie en ondersteuning uitgewerkt.

3.1.2. Kennisontwikkeling en innovatie

Ook in de landbouw is innovatie een cruciale factor om onze toppositie in bepaalde sectoren te kunnen behouden. Voor het innovatiebeleid werkt de Provincie Limburg nauw samen met de Limburgse praktijkcentra pcfruit, PIBO-Campus en PVL (Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw). De provinciale coördinatie van de demonstratieve werking van PIBO-Campus en PVL heeft geleid tot de integratie van deze praktijkcentra in diverse Europese projecten. Door een verhoogde nominatieve toelage wordt de structurele werking van beide centra inhoudelijk verder verdiept zodat de onderzoekswerking ten aanzien van de Limburgse akkerbouw en de vee- en varkenshouderij nog kan worden versterkt.

PIBO-Campus en PVL maken in belangrijke mate gebruik van de subsidiemogelijkheden van het agrarisch onderzoeksfonds. In 2010 werden 6 projecten ondersteund rond vernieuwende demonstratieve projecten met een duidelijke economische en landbouwtechnische meerwaarde. De subsidiëring wordt in 2011 gehandhaafd en verder gepromoot.

Uit de uitvoering van het PDPO-project 'Advies uit de ruimte', waarbij satellietbeelden worden gebruikt om de teelt nauwgezet op te volgen, blijkt de nood aan een efficiënt adviessysteem om doelgericht op het perceel te kunnen ingrijpen. Met verschillende partners wordt nagegaan of dit systeem, samen met de Bodemkundige Dienst, kan worden uitgewerkt, zodat een verdere stap in de ontwikkeling van precisielandbouw kan worden gezet.

De projectperiode van het Interregproject Bodembreed eindigt in 2011. In deze afsluitende periode worden diverse concrete maatregelen en resultaten, die het gevolg zijn van de vele onderzoeksinspanningen die momenteel nog uitgevoerd worden in het kader van duurzaam bodemgebruik, gepresenteerd.

Pcfruit, het Vlaams kenniscentrum voor de fruitteelt, positioneert zich als de toonaangevende onderzoeksinstelling voor de fruitteelt in binnen- en buitenland. De fusie en fysieke centralisatie hebben deze positie nog versterkt. Ook in 2011 blijft pcfruit inzetten op technologische en teelttechnische ontwikkelingen en product- en procesinnovatie. In deze ambitie worden algemeen ondersteunende acties ten behoeve van de fruitsector gecombineerd met toegepast wetenschappelijk en demonstratief onderzoek en met contractonderzoek. De financiële ondersteuning voor pcfruit wordt in 2011 verder gezet. Volgend jaar wordt ook uitvoering gegeven aan de bestuursbeslissing om de proeftuin aardbeien en houtig kleinfruit fysiek te herlokalisieren naar de centrale site van pcfruit. Deze investering, geraamd op meer dan 3 miljoen euro en gesteund met Europese, Vlaamse en provinciale subsidies, vormt het sluitstuk in de realisatie van het 'één-

adviesloket' voor de Limburgse fruitteler. Vanuit de Dienst Landbouw & Platteland wordt de zinvolle herbestemming van de huidige site van de proeftuin in Tongeren onderzocht.

De sector land- en tuinbouw is, onder meer door het hoge energieverbruik in de glastuinbouw en de uitstoot van methaangassen in de veeteelt, verantwoordelijk voor een aanzienlijke uitstoot van broeikasgassen. Door diverse maatregelen is de uitstoot door de land- en tuinbouw in Vlaanderen tussen 1990 en 2007 gedaald met 17 % (bron: Milieudata MIRA-T 2008). Om deze positieve evolutie te handhaven en inspeland op de nieuwe trends rond duurzaam energiegebruik, worden land- en tuinbouwers gestimuleerd om in hun bedrijf projecten te realiseren rond spaarzaam en alternatief energiegebruik, zoals het gebruik van windmolens, (micro-)wkk's en andere installaties.

De innovatieawards in de land- en tuinbouw worden vanaf volgend jaar tweejaarlijks georganiseerd. De volgende oproep wordt in het najaar van 2011 gelanceerd. De Dienst Landbouw & Platteland kiest er ook voor om intenser samen te werken met gespecialiseerde organisaties in het werkveld teneinde de Limburgse land- en tuinbouwer, aansluitend op de proefveld rondgangen en de teeltadviezen van de Limburgse praktijkcentra, nog beter te informeren over de nieuwe teelt- en productietechnologieën. Hiervoor wordt in februari 2011 een grote provinciale trefdag landbouw georganiseerd. In het kader van het project "Ketengerichte aanpak van de primaire sector" worden de knelpunten in de Limburgse agrarische keten in kaart gebracht en aangepakt door de opstart van gerichte acties.

De samenwerking met de Limburgse imkers rond het innovatief project van de kunstmatige inseminatie van koninginbijen wordt verder gezet. Doelstelling is om een genetische opwaardering van de Limburgse bijenvolken te realiseren zodat de Limburgse imkerij zijn rol in de productieverbetering van de Limburgse land- en tuinbouwgewassen kan blijven vervullen.

De bedrijfseconomische boekhouding via PC ligt vaak aan de basis van het gebruik van andere ICT-toepassingen in diverse bedrijfsprocessen in de land- en tuinbouw. Deze computertoepassingen kunnen veel tijdswinst opleveren. In het kader van de informatisering en de professionalisering van de Limburgse landbouw wordt de subsidiëring van bedrijfsboekhoudingen dan ook gecontinueerd.

3.1.3. Verbreding en diversificatie

De verbreding in de landbouw heeft gezorgd voor een heel kleurenpallet van maatschappelijke dienstverlening: groene (natuur), blauwe (water), gele (sociale zorg, recreatie en educatie) en rode (energie) diensten. Deze diensten betekenen voor vele land- en tuin-

bouwbedrijven een toegevoegde waarde. Om de Limburgse land- en tuinbouw hierin te stimuleren en te begeleiden wordt het provinciaal ondersteunend beleid gecontinueerd en inhoudelijk verder verdiept.

De provincie Limburg is pionier geweest in de ontwikkeling van het vennotensysteem voor agrarisch natuurbeheer. Met een verlenging van het doelstelling 2-project “ECO²” wordt deze methodiek verder verduurzaamd en uitgedragen naar de andere Vlaamse provincies. Dit systeem wordt ook toegepast in de lopende PDPO-projecten inzake de hagenscheerder in Haspengouw en in de exotenbestrijding in Kempen & Maasland. Een nieuwe piste voor de toepassing van het vennotenstelsel is het aanbieden van winterdiensten aan de Limburgse gemeenten. Het project bij Brussels Airport Company, met de inzet van 33 zelfstandigen uit de agrarische sector, strekt hier tot voorbeeld.

In de stimulering van de gele diensten blijft de provincie Limburg partner van het Steunpunt Groene Zorg. De verhoogde toelage is erop gericht het zorgaanbod op actieve landbouwbedrijven nog te vergroten. Ook inzake educatie wordt in navolging van en aansluitend op het grootste Leader-project “Plattelandseducatief netwerk” en het project “Educatie Haspengouw” een nieuw initiatief genomen om scholen en andere groepen te stimuleren kennis te maken met de innovatieve kracht van en het ondernemerschap in de landbouwsector. Voor de land- en tuinbouwers die hun bedrijf openstellen wordt een ondersteuningspakket uitgebouwd en een financiële tegemoetkoming voorzien.

Uit recent onderzoek van de marketingdienst van de VLAM naar het aankoopgedrag van de consument blijkt dat de criteria “herkomst” en “nabijheid” aan belang winnen voor de aankoop van een landbouwproduct. In 2007 ging 34 % van de consumenten actief op zoek naar een Belgisch product, in 2010 is dat al 40 %. Om op deze trend in te spelen en de Limburgse producten via het korte-keten-principe aan de Limburgse consument aan te bieden is, in het kader van Interreg-project “Groeikans”, het initiatief genomen voor de uitbouw van een provinciaal distributienetwerk hoeve- en streekproducten. Vanuit dit netwerk kunnen ook de toeristische ondernemers met Limburgse producten worden bevoorrad zodat een bijkomende toeristische belevingswaarde kan worden ingevuld. Vanaf 1 februari 2011 wordt dit netwerk operationeel en via een grote promotiecampagne gelanceerd.

Dit netwerk zal ook, waar mogelijk, een gebiedsgerichte invulling krijgen. In 2011 wordt terzake een pilot in het Leader-gebied Kempen & Maasland opgestart. Ook wordt in het kader van het grootschalig en gebiedsgericht plattelandsproject “De Wijers” de mogelijkheden onderzocht voor de productie, distributie en promotie van de zoetwater-vis als Limburgs streekproduct.

3.1.4. Promotie

Het succesvolle Tv-programma “Wakker op de akker” wordt ook in 2011 verder gezet om de land- en tuinbouw te promoten, initiatieven bekend te maken en het imago van de sector te verbeteren. Aanvullend wordt het bestaande reglement voor subsidiëring van de Limburgse liefhebbersverenigingen geactualiseerd en administratief vereenvoudigd om een nog breder publiek te bereiken.

3.2. Versterken van de sociale en economische leefbaarheid op het Limburgse platteland

In het kader van het gebiedsgerichte luik van het Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013 (PDPO II) hebben de provincies, in opdracht van de Vlaamse overheid, een belangrijke bestuurlijke rol. Deze rol vertaalt zich op Limburgs niveau in de uitvoering van de prioriteiten en maatregelen van As 3 en in het vervullen van een coördinerende en ondersteunende opdracht in het kader van de Leader-werking.

De programmaperiode is reeds halfweg en via het Programma voor Plattelandsontwikkeling is in totaal 10 724 562 euro in het Limburgs buitengebied geïnvesteerd. De gezamenlijke cofinancieringsbijdrage vanuit Europa, Vlaanderen en de provincie bedraagt 6 858 648 euro.

Het provinciaal Managementcomité heeft tot op heden reeds 30 projecten goedgekeurd in het kader van As 3 van het Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013. De uitvoering van deze goedgekeurde projecten betekent een totale investering van 6 080 760 euro in de provincie Limburg, waarbij een gecumuleerde Europese, Vlaamse en provinciale cofinanciering van 3 952 494 euro is ingezet. Met 1 407 723 euro draagt de provincie Limburg het grootste aandeel in deze cofinanciering. Vlaanderen en Europa dragen respectievelijk 1 359 023 euro en 1 185 748 euro bij.

Ook de werking van de Plaatselijke Leader-Groepen zit inmiddels op kruissnelheid. In het kader van de uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie heeft de Plaatselijke Groep Haspengouw reeds 12 projecten goedgekeurd. Deze projecten vertegenwoordigen een investering van 2 228 517 euro in Zuid-Limburg. De totale gecumuleerde Europese, Vlaamse en provinciale cofinancieringsbijdrage bedraagt 1 364 580 euro.

Wat de Plaatselijke Groep Kempen & Maasland betreft, zijn 15 projecten in uitvoering. Deze projecten hebben een gezamenlijke kostprijs van 2 415 285 euro met een bijbehorende cofinanciering van 1 541 574 euro.

Vanaf 2011 worden de resultaten van de plattelandsprojecten, die bij het begin

van de programmaperiode zijn goedgekeurd, gecommuniceerd via gerichte acties. Deze acties hebben als doelstelling om de publieke opinie te informeren omtrent de publieke investeringen in het Limburgse platteland en om een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van de projecten. Vanaf volgend jaar gaat ook het samenwerkingsproject tussen de plaatselijke groepen Haspengouw, Hageland en Hesbaye in uitvoering. Een dergelijk samenwerkingsproject wordt volgend jaar voor de plaatselijke groep Kempen & Maasland voorbereid. In het kader van de gebiedsgerichte taakstelling op het vlak van plattelandontwikkeling is de projectontwikkeling een permanente opdracht die ook volgend jaar moet leiden tot nieuwe projectvoorstellen die op de lopende oproepen van As 3 en 4 zullen worden ingediend.